

Torah from Around the World

De Eeuwige neemt niets weg uit de wereld zonder er iets voor in de plaats te zetten.

Midrasj haGadol

Sjabbat 10 juli / 1 Av 5781, Mattot-Masé, Bemidbar/Numeri 30:2 - 36:13

Tanach blz. 332 - 348

2de sefer: Beresjiet/Genesis 1:14 - 19

Tanach blz. 3 - 4

Haftara: Jesjaja 66:10 - 2

Tanach blz. 912 - 913

Vertaler: Paula Reisner

Commentaar: **Rabbin Steven Kushner** is emeritus rabbijn van Temple Ner Tamid te Bloomfield, New Jersey.

Oorspronkelijke Engelse tekst: <https://reformjudaism.org/learning/torah-study/torah-commentary/are-we-there-yet-journey-egypt-israel-metaphor-our-lives>

Zijn we er al?
De reis van Egypte naar Israël als metafoor van ons leven

We komen nu aan het eind van het boek *Bemidbar*. Aangezien dit geen schrikkeljaar is, zijn er verschillende sidrot door de Tora heen die aaneen geschakeld moeten worden. Zo is ook het geval bij de laatste twee *sidrot* van Numeri – *Matot* en *Masee*. Omdat we ons onderzoek van *Sefer Bemidbar* (Numeri) tot een logische conclusie willen brengen heb ik ervoor gekozen om te focussen op *sidra Masee*.

Als een oudheidkundige *TomTom* app begint de sidra met een lijst van elke plaats waar de Israëlieten doorheen gegaan zijn, van Egypte naar Israël:

Ramesees; Soekot; Etam; Pi Hachiroth; Mara; Eliem; de Rode Zee; de woestijn van Sien; Dofka; Aloesj; Refidiem; Sinaiwoestijn; Kivrot Hataäva; Chatserot; Ritma; Rimon Perets; Livna; Risa; Kehelata; de Sjeferberg; Charada; Makhelot; Tachat; Terach; Mitka; Chasjmona; Moserot; Benee Jaäkan; Chor Hagidgad; Jotvata; Avrona; Etsjon Geber; Kadesj; de Hor; Tsalmona; Poenon; Ovot; ljee Haävareim; Divon Gad; Almon Divlatajiem; het Avariemgebergte bij de Nevo; de vlakte van Moav bij de Jordaan, tegenover Jericho (Bemidbar/Numeri 33:3-49)

Ik heb deze locaties met opzet vermeld. Het resultaat is dan wel niet het meest interessante leesmateriaal, maar dat wil niet zeggen dat ze onbelangrijk zijn. Tora benadrukt, dat Mosjee er een punt van maakte elke plaats op te schrijven waar ze hun kamp opsloegen (Bemidbar 33:2). Voor de vluchtige lezer zijn het gewoon plaatsnamen. Punten op een oude kaart. De *psoekiem*, die we al lezend gewoonlijk overslaan om bij de 'goede' tekst te komen. En hoewel de meeste van deze plaatsen geen commentaar meekrijgen van wat daar misschien is gebeurd, neemt Mosjee wel een moment in zijn reisverslag om ons eraan te herinneren dat het bij de 'berg Hor' was, waar zijn broer Aharon stierf (Bemidbar 33:38-39), en dat Eliem "twaalf waterbronnen had en zeventig dadelpalmen" (Bemidbar 33:9). En de vermelding van Jam Soef/Rietzee is bepaald een hint naar een nogal betekenisvolle gebeurtenis. Maar goed, we weten dat elk van deze locaties een herinnering vertegenwoordigt, zij het vergeten.

Tweeënveertig plaatsen worden er genoemd. In sommigen sloegen zij maar voor een paar dagen hun kamp op. Op andere plekken verbleven ze weken, misschien zelfs maanden. En in sommigen woonden ze voor een jaar. Of meer. Deze tweeënveertig plaatsen vertegenwoordigen opgeteld het totaal van veertig jaren, dat geïdentificeerd is als een bijbelse generatie. Daarom is het niet verbazingwekkend dat onze commentatoren, in het bijzonder uit de Chassidische traditie, deze tweeënveertig kampementen en het daaropvolgende wegtrekken en verder reizen als symbolisch zien voor de fasen uit onze levens. Van Egypte naar het Beloofde Land – vanuit ons vertrek uit de 'benauwdheid' naar het land van overvloed waar melk en honing vloeien – de tussenstops zijn de dagen van ons leven, de momenten die ons rust geven of ons aansporen verder te gaan, te groeien, te worden, te komen waar we naar toe gaan.

Het onderliggende uitgangspunt van het Jodendom, heb ik vaak gevoeld, is een unificatie – of preciezer: een reünie – met het Goddelijke. Roep eens voor de geest terug hoe de Tora begint! We verblijven in het Paradijs. Met God. Maar helaas, worden we uit Eden verdreven en sinds die tijd is het ons doel terug te keren. Om naar huis te gaan. Het moet dan ook niet

als een verrassing komen, dat voor de rabbijnen uit de Talmoed, de naam voor de hemel *Gan Eden* (de Tuin van Eden) is. Deze weg, die de cirkel rond maakt, in de microkosmos, is impliciet in het commentaar van Mosjee Chaim van Sudlikov, in de sidra van deze week:

"Ik heb gehoord – in de naam van de Baal Sjem Tov [de stichter van Chassidisme] – dat de tweeënveertig reizen van de Israëlieten in elke persoon gevonden kunnen worden vanaf de dag van zijn geboorte totdat hij terugkeert naar zijn wereld [bij het sterven] . . . Elke individuele geboorte zou begrepen moeten worden binnen de context van de Uittocht van Egypte. En de opeenvolgende levensfasen zijn de reizen, die van plaats tot plaats leiden tot men bij het land komt van de 'hemelse levenswereld' [dat is, de *Sjechina*, de interne aanwezigheid van God]." (Degel Machane Ephraim, pag. 199, col. a)¹

Met andere woorden, elke halte langs de route is een essentiële stap naar het bereiken van het doel. We realiseren het ons misschien niet op het moment zelf. Misschien realiseren we het ons nooit. Mosjee Chaim vervolgt:

"Een persoon denkt dat hij naar een specifieke plek gaat om iets te verkrijgen wat hij wenst, maar eigenlijk wordt die persoon door God naar die plek geleid, zodat hij de heilige vonken weer kan doen herrijzen, die gevallen en gezonken zijn in de diepten van de omhulsels." (Degel Machane Ephraim, pag. 202, col a)²

Daarom, volgens de Baal Sjem Tov (zoals doorgegeven via Mosjee Chaim), lijken sommigen van de plekken ons niet voorwaarts te bewegen, we voelen zelfs eerder het tegenovergestelde. Maar het spirituele proces van 'het doen herrijzen van de vonken', in het bijzonder de heilige kernen die binnen elk van ons zijn, is niet noodzakelijk intuïtief. Het kan lijken dat we vastzitten, zelfs in de tegenovergestelde richting gaan. Zo moet het gevoeld hebben voor de generatie in de wildernis, vooral gegeven de vele keren dat ze aangaven terug te gaan naar Egypte. Maar deze tweeënveertig fases zijn noodzakelijk als we hopen aan de andere kant van de wildernis te komen.

Anne Helen Peterson merkte op, toen ze de ontwikkeling van de personages van de prijswinnende televisieserie *Mad Men* beoordeelde: "Het mooie en gekmakende van *Mad Men* is . . . z'n bereidheid om mensen níet te laten veranderen. In het echte leven hebben maar een klein aantal mensen openbaringen in hun karakter en een emotionele groei in drie bedrijven die daadwerkelijk beklijft. De meesten doen een poging te veranderen, vallen terug in oude gedragspatronen, en frustreren zichzelf en anderen." (Ann Helen Peterson, "In Praise of Betty Draper, Difficult Women," *Buzzfeed News* 11 mei 2015)

Maar wat de Baal Sjem Tov bij ons als indruk probeert achter te laten is dat zaken niet altijd zijn wat ze lijken te zijn. Wat de een opvat als gebrek aan verandering is eigenlijk een veel subtielere fase van spirituele groei. De perioden in ons leven, die niet goed aanvoelen kunnen even goed precies Gods intenties zijn. Het fundamentele uitgangspunt van alle mystiek is dat de realiteit meer is dan op het eerste gezicht lijkt. Wat de Baal Sjem Tov betreft, worden we door een reis begeleid, of we ons hier nu van bewust zijn of niet, en wat pijnlijk overkomt, zou wel eens precies dat kunnen zijn, wat we nodig hebben, d.w.z als we hopen aan de andere kant van *Midbar* te komen.

Tegen het einde van *sidra Masee* en *Sefer Bemidbar*, nadat we zes schuilplaatsen hebben genoteerd – toevluchtsoorden, die apart worden gezet voor zowel moordenaars als Levieten – vermeldt Tora terloops dat er nog "tweeënveertig" steden toegevoegd moeten worden voor de Levieten (Bemidbar / Numeri 35:6). Ik vind het intrigerend dat het aantal van deze toegevoegde steden precies moet corresponderen met de tweeënveertig kampementen en reizen, die de Israëlieten moesten afleggen vanuit Egypte naar het land Israël. Zou Tora ons hier subtiel suggereren dat elke fase van iemands reis uit Mitsrajiem (Egypte) en de wildernis een parallel heeft met het paradijs? Of zou het simpel toeval kunnen zijn? Misschien is de enige manier om dit met zekerheid te weten, het leven bewust op te pakken als precies zo'n reis?

1. Gebaseerd op vertalingen van Elliot R. Wolfson, 'Walking as a Sacred Duty', in *Hasidism Reappraised*, Ada Rapoport-Albert, ed. (Oxford: Littman Library of Jewish Civilization, 1996), pag. 199.
2. Idem, pag. 202.